

Espoon kotouttamisohjelma 2018–2021

1. Johdanto

Ohjelman tarkoitus

Maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi säädetyn lain (30.12.2010/1386) mukaan kunnan on laadittava kotoutumisen edistämiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kotoutumisen edistämistä koskevan lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

Espoon kaupungille on tärkeää linjata keskeisiä maahanmuuttajien kotoutumiseen ja sen tukemiseen liittyviä tavoitteita sekä seurata niiden toteutumista, vaikka laki ei siihen velvoittaisikaan. Tämä palvelee kaikkien kaupunkilaisten etua. Maahanmuuton myötä nopeasti muuttuva väestö luo kaupungin palvelutuotannolle ja kehitykselle sekä uudenlaisia mahdollisuuksia että haasteita, joihin on tärkeää tarttua, jotta Espoo säilyttäisi asemansa Euroopan kestävimpanä kaupunkina¹.

Ohjelman suhde Espoo-tarinaan

Espoo-tarina on kaupungin strategia vuoteen 2021. Kaupungin vision mukaan verkostomainen viiden kaupunkikeskuksen Espoo on vastuullinen ja inhimillinen edelläkävijäkaupunki, jossa kaikkien on hyvä asua, oppia, tehdä työtä ja yrittää ja jossa espoolainen voi aidosti vaikuttaa.

Espoon arvoihin kuuluu yhdenvertaisuus. Espoo-tarinan tavoitteet koskevat kaikkia espoolaisia. Espoon arvoihin ja toimintaperiaatteisiin kuuluu asukas- ja asiakaslähtöisyys, vastuullinen edelläkävijäisyys sekä oikeudenmukaisuus. Espoo toimii avoimesti, oikeudenmukaisesti, tasa-arvoisesti, yhdenvertaisesti, inhimillisesti ja suvaitsevasti.

Tämän ohjelman tarkoituksena on varmistaa maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten yhdenvertaisuus visiossa asetettujen tavoitteiden suhteen. Kaikkien kaupunkilaisten Espoossa ei suvaita rasismia.

Espoo-tarinan lähtökohtiin kuuluu, että espoolaiset ovat aktiivisia ja omatoimisia huolehtien itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään. Kukaan ei kuitenkaan jää tukea vaille, mikäli omat voimat eivät riitä. Tämä kuvaa hyvin myös kotouttamisohjelman lähtökohtia. Maahanmuuttajien kotoutuminen Espooseen ei onnistu ilman heidän omaa aktiivisuuttaan, mutta kaupunki tukee tätä tavoitetta kotouttamisohjelmaa toteuttamalla. Kotoutumisen edistämiseksi kaupunki pyrkii nykyistä aktiivisempaan yhteistyöhön maahanmuuttajia edustavien järjestöjen kanssa.

Kotouttamisohjelma ei ole kaiken kattava kuvaus kotoutumisen tukemiseen liittyvästä palvelutuotannosta, vaan siinä nostetaan esiin kaupungin valtuustokauden keskeisimmät tavoitteet asiaan liittyen. Kotouttamisohjelmaan on kirjattu kaupungin tärkeitä tavoitteita kasvatukseen, koulutukseen, työllisyyteen, henkilöstöpolitiikkaan, asunnottomuuteen sekä

---

¹ Espoo oli 2016 Hollantilaisen Tilburgin yliopiston yhteydessä toimivan Telos-tutkimusinstituutin tutkimuksen mukaan Euroopan taloudellisesti, sosiokulttuurisesti ja ekologisesti kestävin kaupunki. Tutkimuksessa oli mukana yli 140 eurooppalaista kaupunkia.

hyvinvointierojen kaventamiseen ja palveluiden yhdenvertaisuuteen liittyen. Näiden tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain tavoitteiden yhteyteen kirjatulla mittareilla.

Mitattavien tavoitteiden toteuttamisen lisäksi kotoutumisen tukemiseksi tehdään arvokasta työtä esimerkiksi kaupungin kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluissa sekä niihin liittyvissä kumppanuusverkostoissa. Palveluissa, joissa tähdätään matalan kynnyksen asiakkuuteen, voi osallistujia koskeva täsmällinen seuranta nostaa osallistumisen kynnystä. Hyvä esimerkki toimivista matalan kynnyksen palveluista löytyy kaupungin liikuntapalveluista. Siellä on yhteistyössä yli neljänkymmenen kumppaniseuran kanssa luotu 2–16 -vuotiaita lapsia ja nuoria eri puolilla Espoota palveleva, valtakunnan laajin maksuttomien harrastusmahdollisuuksien verkko. Se tarjoaa harrastusmahdollisuuksia noin kahdelle tuhannelle espoolaiselle lapselle ja nuorelle. Toiminta tukee siihen osallistuvien maahanmuuttajataustaisten perheiden lasten kotoutumista, mutta sen osallistujista ei kerätä tarkkoja tietoja osallistumiskynnyksen matalana pitämiseksi.

Kaupungin itselleen asettamien tavoitteiden rinnalla onnistuneen kotoutumisen tukemisen ja eri väestöryhmien kohtaamisen edellytys on aktiivisten espoolaisten omaehtoinen toiminta erilaisten seurojen, yhdistysten ja seurakuntien piirissä sekä vapaamuotoisemmissa verkostoissa, kuten esimerkiksi kirjastojen yhteydessä toimivissa kielikahviloissa. Niissä maahanmuuttajat voivat harjoitella suomen kielen puhumista yhdessä vapaaehtoisten kanssa.

Maahanmuuttajat Suomessa ja Espoossa

Vuoden 2017 alussa 15,2 prosenttia espoolaisista, eli 41 652 henkilöä puhui äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Vieraskielisten kaupunkilaisten määrä on yli kaksinkertaistunut vuoden 2010 jälkeen. Kaupunkilaiset puhuvat äidinkielenään 122 eri kieltä. Viime valtuustokaudella vieraskielisten espoolaisten määrä on kasvanut vuosittain yli 3 000 hengellä ja vastannut 70 prosenttia kaupungin väestönkasvusta. Heidän osuutensa kaupunkilaisista kasvaa noin prosenttiyksikön vuodessa. Noin 12 prosenttia Suomen vieraskielisistä asukkaista on espoolaisia. Vieraskielisten osuuden Espoon työikäisestä väestöstä ennustetaan nousevan 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Espoon vieraskielisten asukkaiden määrä ylittää Suomen 20. suurimman kaupungin Salon asukasmäärän valtuustokauden aikana ja Keski-Pohjanmaan maakunnan nykyisen asukkaiden määrän vuoden 2025 tienoilla.

Maahanmuutto ja sen mukanaan tuoma nopea väestönmuutos näkyvät Espoossa ja kaupunkilaisten arkipäivässä monin tavoin. Syksyllä 2017 ensimmäisen luokan oppilaista 18,5 prosenttia oli vieraskielisiä. Vuonna 2016 YritysEspoon tuella liiketoimintasuunnitelmaansa hiovista yrittäjiksi aikovista 30 prosenttia oli maahanmuuttajia. Samana vuonna yli viidesosassa Espoossa solmituista avioliitoista ainakin toinen puolisoista oli ulkomaalainen. Vuonna 2016 Espoossa syntyi 723 vauvaa, joiden äidinkieleksi merkittiin väestörekisteriin jokin muu kieli kuin suomi tai ruotsi (22,3 prosenttia vuoden aikana Espoossa syntyneistä vauvoista).

Kotoutumisesta keskusteltaessa ja tämänkin ohjelman seurantamittareissa tilastotarkastelujen kohteena ovat vaihtelevasti ulkomaan kansalaiset, vieraskieliset tai ulkomaalaistaustaiset. Muun muassa työhallinto hyödyntää kansalaisuutta maahanmuuttajataustan indikaattorina. Kansalaisuuden käyttämisen heikkoutena on, että silloin tarkastelun ulkopuolelle jäävät Suomen kansalaisuuden jo saaneet ja heidän jälkeläisensä. Heidän tilanteensa poikkeaa kuitenkin monin tavoin tilastollisesti tarkasteltuna niin sanotusta kantäväestöstä. Äidinkielen käyttäminen maahanmuuttajataustan indikaattorina taas on pulmallinen siksi, että tieto äidinkielestä

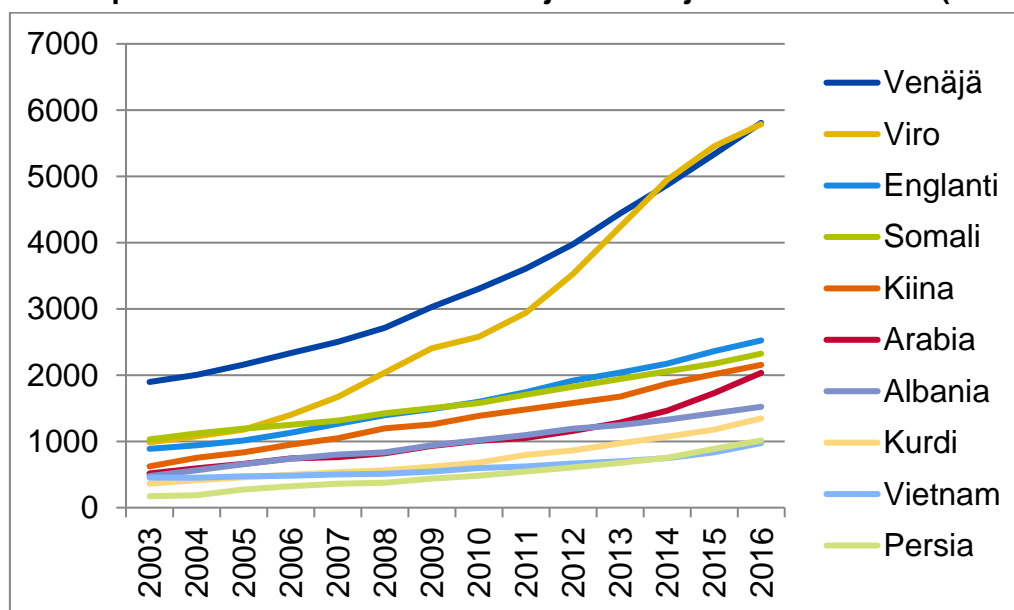
perustuu henkilön omaan tai vanhempiensa ilmoitukseen. Se ei aina anna hyvää kuvaa, mikä on henkilön vahvin kieli.

Tilastokeskuksen vuodesta 2012 käyttämän määritelmän mukaan ulkomaalaistaustaisen henkilön molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Määritelmä on selkeä ja muita vaihtoehtoja neutraalimpi, mutta sitä koskevaa tietoa ei juuri löydy tietojärjestelmistä, joihin tiedot palveluiden käytöstä kertyvät. Tieto- ja seurantajärjestelmien kehittyessä on tarkoituksenmukaista hyödyntää jatkossa mahdollisimman laajasti ulkomaalaistaustaisuuden käsitettä. Suomessa syntyvien ulkomaalaistaustaisten nopeasti kasvava ryhmä saadaan näin myös seurannan piiriin kutsumatta heitä virheellisesti maahanmuuttajiksi.

On tärkeä huomata, että erilaisten tilastollisten indikaattorien hyödyntäminen seurannassa ja palveluiden kehittämisessä ei ole yksilötason identiteettiä koskeva kannanotto.

Ohjelman tekstissä viitataan useassa kohtaa Tilastokeskuksen tietoihin. Tällöin lähteenä on Tilastokeskuksen vuoden 2015 lopussa julkaisema Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014 -tutkimus ja yhteistyössä Helsingin ja Vantaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton kanssa Tilastokeskukselta tilattu Suomeen muuttaneiden työllistymistä, tuloja ja asumista vuonna 2014 koskeva aineisto.

Espoon 10 puhutuinta äidinkieltä suomen ja ruotsin jälkeen 2003-2016 (31.12.)

Ohjelman toimeenpano ja seuranta

Espoon kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaosto tekee kaupunginhallitukselle esityksen maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen periaatteista. Tämä edellyttää kotoutumisohjelman tavoitteiden raportointia jaostolle vuosittain. Lisäksi ohjelmasta raportoidaan vuosittain monikulttuuriasiain neuvottelukunnalle, joka voi tehdä asiaan liittyviä ehdotuksia ja aloitteita. Neuvottelukuntaa on kuultu kotouttamisohjelmaa valmisteltaessa.

Yksittäisten tavoitteiden määrä on pidetty pienenä ja tavoitteiden toteutumisen seuranta varten on kehitetty onnistumista kuvaavia määrällisiä mittareita. Näin luodaan edellytyksiä ohjelman tulokselliselle toimeenpanolle.

Ohjelman tavoitteiden seurantatulosten lisäksi vuosittaisessa seurannassa luodaan katsaus vieraskielisen väestön kasvuun, työvoimapoliittisen kotoutumiskoulutuksen jonotusaikoihin, Espooseen muuttaneiden uusien humanitaarisista syistä oleskeluluvan saaneiden maahanmuuttajien määrään sekä vapaan sivistystyön maahanmuuttajille suunnatun kielikoulutuksen tarjontaan. Viimeksi mainittu on suunnattu erityisesti työelämässä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville maahanmuuttajille. Sen seurannassa kiinnitetään erikseen huomiota kotona lastaan hoitavien vanhempien kielikoulutukseen, jonka saatavuus on tärkeä sukupuolten välisen tasa-arvon kysymys.

Nopeasti muuttuvassa maailmassa keinoja tavoitteiden toteutumiseksi ei ole perusteltua lyödä lukkoon valtuustokauden alussa neljäksi vuodeksi. Toimenpiteistä sovitaan vuosittain valmisteltavien toimialojen ja tulosyksiköiden tuloskorttien sekä kaupungin talousarvion valmistelun yhteydessä. Näin ohjelman toimeenpano kytkeytyy osaksi kaupungin strategista johtamista.

Vastuu kotouttamisohjelman valmistelusta, toimeenpanon ohjauksesta ja seurannasta kuuluu kaupungin viranhaltijaorganisaatiossa konserniesikunnan elinkeino- ja kaupunkikehitysyksikölle. Tässä tehdään yhteistyötä toimialojen ja tulosyksiköiden kanssa. Poikkihallinnollinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä käy seurantatulokset vuosittain läpi ja keskustelee seuraavan vuoden toimeenpanosta.

Espoo-tarinassa on linjattu, että englannista tulee kaupungin kolmas asiointikieli. Tämä palvelee erityisesti niitä Espoossa kansainvälistä uraa tekeviä ulkomaalaistaustaisia, jotka eivät aio jäädä Suomeen pysyvästi esimerkiksi määräaikaisen työkomennuksen jälkeen. Palveluiden kielivalikoiman laajentaminen tekee kaupungista houkuttelevamman ympäristön kansainvälisten yritysten näkökulmasta.

Ruotsinkielisten kotoutumista tukevien palveluiden tarjontaa ohjaavat perustuslaki ja kielilaki. Esimerkiksi lapselle paikkaa varhaiskasvatuksesta tai perusopetuksesta haettaessa vanhemmille tarjotaan tietoa myös ruotsinkielisistä palveluista perustellun päätöksen tekemiseksi.

2. Lasten ja nuorten sosiaalinen liikkuvuus

Sosiaalinen liikkuvuus mittaa sitä, kuinka paljon yksilön, perheen tai suvun yhteiskunnallinen asema muuttuu ajan myötä. Käytännössä kyse voi olla esimerkiksi köyhän perheen lapsen mahdollisuudesta kohentaa taloudellista asemaansa koulutuksen kautta.

Espoo-tarinassa tavoitteeksi on asetettu, että kaikki espoolaiset lapset ja nuoret saavat perheen taustasta tai varallisuudesta riippumatta päiväkodeista ja kouluista hyvät lähtökohdat elämään, jatko-opintoihin ja työhön.

Tutkimukset osoittavat, että maahanmuuttajaperheiden lasten sosiaaliseen liikkuvuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, mikäli eriarvoisuudesta kertovaa huono-osaisuuden periytymistä halutaan ehkäistä. Vuoden 2012 PISA-tutkimuksessa Suomeen lapsena muuttaneiden nuorten matematiikan osaaminen oli 15-vuotiaana yli kaksi vuotta jäljessä kantaväestön ikätovereita. Tätäkin huolestuttavampaa on se, että maahanmuuttajien Suomessa syntyneiden lasten osaaminen oli myös lähes kaksi vuotta jäljessä, vaikka suuri osa heistä on ollut mukana varhaiskasvatuksessa ja kaikki ovat käyneet läpi Suomen perusopetuksen alusta asti. Vaikka sekä Suomessa että ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten oppilaiden motivaatio oli selvästi suomalaistaustaisia oppilaita

korkeammalla tasolla, ei motivaation vaikutus näkynyt oppimistuloksissa suomalaistaustaisten oppilaiden tavoin.

Oppimistulosten lisäksi huolta aiheuttaa maahanmuuttajataustaisten nuorten kiusaaminen ja yksinäisyys. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyistä tekemän tiivistelmän mukaan koulukiusaaminen kohdistuu Suomessa erityisesti etenkin ulkomailla syntyneisiin nuoriin. Pojat joutuvat kiusaamisen kohteeksi tyttöjä useammin. Vuonna 2017 ulkomailla syntyneistä pojista 24 prosenttia ja tytöistä 13 prosenttia koki toistuvaa koulukiusaamista. Suomalaistaustaisten nuorten osalta poikien vastaava osuus oli viisi ja tyttöjen neljä prosenttia. Kiusaamista tapahtuu usein ihonvärin, äidinkielen tai ulkomaalaistaustan vuoksi. Ulkomaalaistaustaisista, ulkomailla syntyneistä pojista 29 prosenttia ja tytöistä 17 prosenttia oli vailla läheistä ystävää. Suomalaista syntyperää olevista pojista yhdeksällä ja tytöistä kuudella prosentilla ei ollut läheistä ystävää.

Espoossa vieraskielisten nuorten riski päätyä työelämän tai koulutuksen ulkopuolelle oli yli neljä kertaa suomen- ja ruotsinkielisiä nuoria korkeampi. Tämä käy ilmi edellisellä hallituskaudella käynnistetyn nuorisotakuun taustalla olleesta selvityksestä. Tilastokeskuksen mukaan koulutuksen ja työn ulkopuolelle jääminen on yhteydessä sosiaalisiin ja mielenterveyden ongelmiin. Ulkopuolelle jääneet nuoret aiheuttavat moninkertaiset kustannukset yhteiskunnalle.

Tilastokeskuksen mukaan Suomen ulkomaalaistaustaisista nuorista aikuisista hiukan korkeampi osuus (47 %) on suorittanut korkeakoulututkinnon kuin suomalaistaustaisista nuorista aikuisista (44 %), mutta 18-24 vuotiaista ulkomaalaistaustaisista nuorista vuonna 2014 koulutuksen ulkopuolella ja korkeintaan peruskoulun läpikäyneitä oli 14 prosenttia ja suomalaistaustaisista nuorista kuusi prosenttia. Perusopetuksen aloitusiän jälkeen Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten kohdalla vastaava luku oli 18 prosenttia.

Koulutus periytyy vahvasti vanhemmilta lapsille sekä ulkomaalaistausteisten että suomalaistaustaisten kohdalla, mutta periytyminen vaikuttaa voimakkaammin nimenomaan ulkomaalaistaustaisten 18-24-vuotiaiden nuorten aikuisten koulutusrakenteeseen, koska heidän vanhemmistaan 29 prosenttia on suorittanut korkeintaan perusopetuksen oppimäärän (vrt. suomalaistausteisten nuorten vanhempien 6 %). Verrattessa saman koulutusasteen omaavien vanhempien nuoria häviää suuri osa ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten nuorten välisistä eroista.

Espoo-tarinaa kirjatussa maahanmuuttajien koulutusasteen nostamisessa keskeistä on siis tukea niiden lasten ja nuorten oppimista, joiden vanhemmilla on korkeintaan perusopetusta vastaava koulutus tai jotka saapuvat Suomeen kouluiässä. Tässä ei voida onnistua ilman kasvatus- ja koulutusjärjestelmän tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa. Espoo-tarinan mukaan kaupunki panostaa laadukkaaseen opetukseen ja kasvatukseen yhteistyössä vanhempien kanssa. Yhteistyötä maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa tulee kehittää niin, että hyviä käytäntöjä omaavien päiväkotien ja koulujen toimintatapoja sovelletaan kattavasti koko kaupungissa.

Työikäisinä Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kohdalla keskeistä koulutustason nostamisessa ja työllistymisen nopeuttamisessa on työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen, ammatillisen osaamisen kehittämisen ja korkeakoulujen pätevöityvien täydennysopintojen hiominen sellaiseksi kokonaisuudeksi, että erilaiset koulutuksen rahoituskanavat palvelevat tarkoituksenmukaista koulutusta.

Monet Espoo-tarinan tavoitteet ja niiden toteutukseen liittyvät toimenpiteet tukevat kaikkien espoolaisten lasten ja nuorten sosiaalista liikkuvuutta, mutta ovat tärkeitä myös kotoutumisen näkökulmasta. Tällaisia kirjauksia ovat muun muassa lasten ja nuorten

harrastusmahdollisuuksien takaaminen, koulupudokkuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen, toimenpideohjelman luominen lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi sekä koulujen eriarvoistumisen ehkäiseminen rahoitusta kohdentamalla.

Rahoituksen kohdentumista kouluille oppilasrakenteen mukaan voidaan käyttää esimerkkinä niin sanotusta positiivisesta erityiskohtelusta. Valtion Taloudellisen Tutkimuskeskuksen elokuussa 2017 julkaiseman artikkelin mukaan Helsingissä positiivisen erityiskohtelun mukaisen rahoituksen myötä sen kohteena olleiden koulujen oppilaiden siirtyminen toisen asteen koulutukseen nousi kantaväestön osalta kolme ja maahanmuuttajien osalta kuusi prosenttia. Positiivisen erityiskohtelun vaikutukset koulupudokkuuden ehkäisyyn ovat olleet erityisen myönteisiä kantaväestön poikien ja maahanmuuttajatyttöjen kohdalla. Maahanmuuttajien siirtyminen lukioon perusopetuksen jälkeen nousi seitsemällä prosentilla.

Espoo-tarinassa on myös erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten sosiaalisen liikkuvuuden tukemiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Näistä esimerkkinä ovat tavoite lisätä varhaiskasvatukseen osallistumista ja varmistaa sujuva siirtyminen toisen asteen koulutukseen perusopetuksen jälkeen.

Usein tuloksellinen kotoutumisen tukeminen vaatii onnistuakseen toimialojen ja tulosyksikköjen rajat ylittävää yhteistyötä. Esimerkkinä tästä on MONIKU-malli, joka on maahanmuuttajataustaisille vauvaperheille tarjottavan varhaisen tuen palvelumalli. Siinä perhetyön maahanmuuttajataustainen sosiaaliohjaaja tapaa vanhemmat kolme kertaa osana neuvolan määräaikaistarkastusohjelmaa. Käynneillä pohditaan vanhempien kanssa, miten he voivat tukea lapsensa kehitystä vieraassa kieli- ja kulttuuriympäristössä. Perheitä ohjataan avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin, joissa tuetaan sekä lapsen kasvua ja kehitystä että vanhemmuutta. Käynneillä kartoitetaan myös lapsen varhaista kielellistä kehitystä ja kommunikaatiota. Neuvolan tukena on lasten terapiapalveluiden asiantuntemus. Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, siirtyvät lapsen tiedot neuvoloista vanhempien luvalla päiväkotiin. Näin hoitopaikassa pystytään entistä paremmin tukemaan lapsen kehitystä. Palvelun tavoitteena on ennaltaehkäistä esimerkiksi puheterapian tai muiden raskaampien palvelujen tarvetta lapsen kasvaessa.

Tavoite 1	Yhdenvertainen alku opintopolulle
Mittarit: <ul style="list-style-type: none"> - Suomen- ja ruotsinkielisten sekä vieraskielisten osallistumisaste varhaiskasvatukseen alle 3-vuotiaiden lasten sekä 3—5 -vuotiaiden lasten osalta (kattaa koko- ja osa-aikaisen varhaiskasvatuksen sekä varhaiskasvatuksen kerhot) - Toisella luokalla lukemista testaavan ALLU-testin² ja läsfärdighetstestet 2 tulokset vieraskielisille ja suomen- ja ruotsinkielisille oppilaille jaoteltuna sen mukaan, kuinka pitkään lapsi on osallistunut varhaiskasvatukseen	

² Allu-testin tulosten perusteella tarkastellaan sitä, kuinka monta prosenttia kunkin ryhmän 2. luokan oppilaista saavuttaa riittävän lukutaidon tason. Allu-lukutesti on Turun oppimiskeskuksen kehittämä ala-asteen lukutesti, joka on normitettu vuonna 1995 laajan valtakunnallisen aineiston pohjalta. Allu-testin avulla saadaan tietoa lapsen teknisen lukutaidon ja luetun ymmärtämisen tasosta sekä tunnistetaan lapset, joilla on lukemisvaikeus.

Tavoite 2	Oppimistulosten erojen kaventaminen
Mittari: Vuoden 2018 aikana tehdään ratkaisu perusopetuksen loppuvaiheen väestöryhmäkohtaisten oppimistulosten erojen kaupunki- tai pääkaupunkiseututasoiseen hahmottamiseen, jota hyödynnetään ohjelman seurannassa 2019–2021	

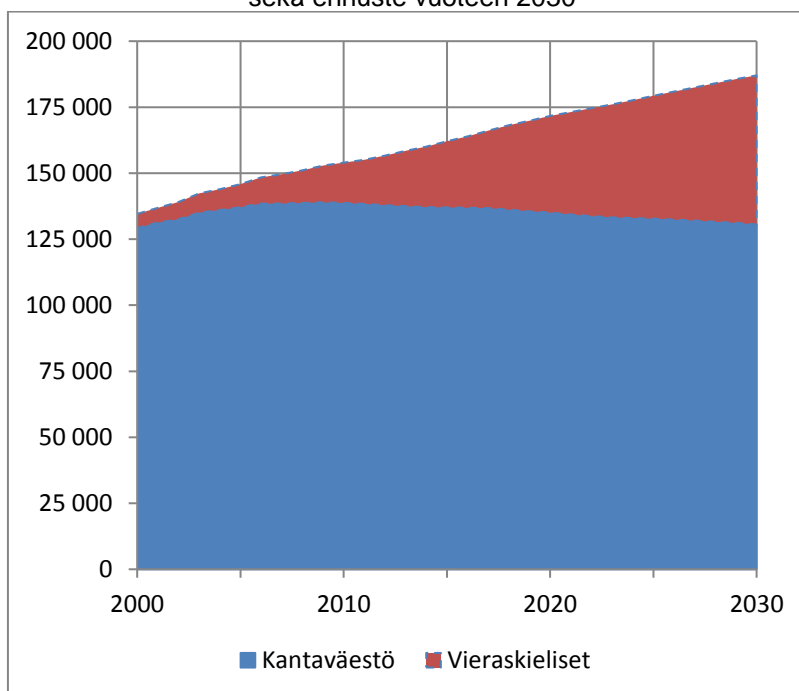
Tavoite 3	Toisen asteen koulutus tarjoaa yhdenvertaiset lähtökohdat jatko-opintoihin ja työelämään
Mittari: Vieraskielisten osuus 18–19 -vuotiaista, Omniasta ja Practicumista valmistuneista sekä Espoon kaikista lukioista valmistuneista	

Tavoite 4	Vieraskielisten mahdollisuus osallistua Espoon ruotsinkielisen sivistystoimen palveluihin paranee
Mittari: Vieraskielisten osuus Espoon ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa, peruskoulutuksessa ja toisen asteen koulutuksessa	

3. Elinvoimaisuus ja maahanmuuttajien työllisyys

Maahanmuuttajien työllisyystilanteen koheneminen on tärkeää paitsi maahanmuuttajien hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen aseman, myös Espoon kaupungin rahoituspohjan ja koko seudun työmarkkinoiden toimivuuden kannalta. Onnistumisen tärkeyttä alleviivaa nopea väestömuutos. Vieraskielisten osuuden Espoon työikäisestä väestöstä ennustetaan nousevan 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Espoo-tarinan mukaan kaupungin kunnianhimoisten työllisyystavoitteiden toimenpiteissä kiinnitetään erityistä huomiota nuorten ja maahanmuuttajien työllisyyden kasvuun. Espoo-tarinassa tavoitteeksi on asetettu, että työllisyysaste nousee valtuustokauden aikana 75 prosenttiin ja työttömyys alenee 5 prosenttiin. Väestönkehityksen huomioiden näiden tavoitteiden toteutumisen edellytyksenä on maahanmuuttajien työllisyystilanteen merkittävä kohentuminen.

20–64 -vuotiaiden määrä äidinkielen mukaan Espoossa 2000–2015 sekä ennuste vuoteen 2030

Vuonna 2015 Espoon 15–64 -vuotiaista työvoimaan kuuluvista ulkomaalaistaustaisista asukkaista 77,5 prosenttia kuului työllisiin palkansaajiin ja yrittäjiin ja 22,5 prosenttia työttömiin. Suomalaistaustaisten vastaavat osuudet olivat 91,3 ja 8,7 prosenttia. Maahanmuuttajien työllisyystilanne kehittyi viime vuosikymmenellä suotuisasti vuonna 2008 alkaneeseen kansainväliseen finanssikriisiin asti.

Työn ja opiskelun takia Suomeen muuttaneilla ulkomaalaistaustaisilla, EU-maiden kansalaisilla sekä suomea äidinkieltä vastaavalla tasolla puhuvilla ulkomaalaistaustaisilla oli vuonna 2014 valtakunnallisesti parempi työllisyysaste kuin suomalaistaustaisilla.

Työllisten osuus nousee tasaisesti Suomessa vietettyjen vuosien myötä. Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste oli vuonna 2014 kymmenen prosenttiyksikköä heikompi kuin suomalaistaustaisella väestöllä, mutta yli kymmenen vuotta maassa-asuneiden osalta eroa oli enää viisi prosenttiyksikköä. Koska Espoossa suuri osa maahanmuuttajista ei ole asunut Suomessa vielä kovin pitkään, antavat yhden hetken tilanteesta kertovat poikkileikkaustilastot hieman liian synkän kuvan. Vuonna 2014 Espoon koko väestöstä viisi prosenttia oli enintään viisi vuotta Suomessa asuneita maahanmuuttajia.

Maahanmuuttajien työllistymisen keskeisin este on sekä työnantajien että maahanmuuttajien mielestä puutteellinen kielitaito. Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneiden aikuisten maahanmuuttajien suomen ja ruotsin kielen opetuksesta vastaa ensisijaisesti valtio kotoutumisen edistämiseksi annetun lain mukaan. Se toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena. Tämä on tärkein Suomen kotouttamispolitiikan väline aikuisten maahanmuuttajien kohdalla.

Työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen määrä ja laatu ovat Espoolle ja muille suurimmille kaupungeille tärkeitä edunvalvonnan kysymyksiä. Koulutukseen pääsyn jonotusajat ovat viime vuosina lyhentyneet Espoossa ja koulutusta on kehitetty vastaamaan täsmällisemmin erilaisten ryhmien tarpeisiin. Espoo toimii tiiviissä yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa vaikuttaakseen myönteisen kehityksen jatkumiseen.

Taustaltaan erilaisten ulkomaalaistaustaisten työttömyystilanteessa on hyvin suuria eroja. Työttömien osuus vaihtelee pääkaupunkiseudulla alle kymmenestä prosentista noin kuuteenkymmeneen prosenttiin lähtömaittain verraten. Heikoimmin työmarkkinoilla ovat pärjänneet ryhmät, joiden edustajista suuri osa on saanut oleskeluluvan Suomeen kansainvälisen suojelun perusteella, kuten Irakissa, Somaliassa tai Afganistanissa syntyneet.

Tilastokeskuksen mukaan yli kymmenen vuotta Suomessa asuneista pakolaistaustaisista maahanmuuttajista puolet on työllistynyt. Suomen maahanmuuttajaväestöstä noin joka kymmenes on tullut maahan kansainväliseen suojeluun liittyvällä perusteella. Kaupunkikohtaisia tietoja maahanmuuttajien oleskeluluvan perusteista ei ole saatavilla. Sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta kaikkein heikoimmassa asemassa työmarkkinoilla olevien työllistymisen tueksi on perusteltua etsiä kohdennettuja ratkaisuja valtuustokauden aikana.

Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalaistaustaiset miehet työllistyvät lähes yhtä hyvin kuin saman koulutustason suomalaistaustaiset miehet. Naisten kohdalla ulkomaalaistaustaisten työllisyys jää selvästi alemmaksi kuin suomalaistaustaisilla. Esimerkiksi 25–29 -vuotiaiden naisten osalta ulkomaalaisten työllisyysaste jää 23 prosenttiyksikköä suomalaistaustaisten 74 prosentin työllisyysastetta alemmaksi. Tämä selittyy Tilastokeskuksen mukaan pitkälti ulkomaalaistaustaisten nuorten naisten varhaisella perheellistymisellä. Ulkomaalaistaustaisista 20–24 -vuotiaista naisista 15 prosenttia pitää pääasiallisena toimintanaan omien lasten hoitoa, kun suomalaistaustaisista naisista vastaava osuus on 4 prosenttia. Sukupuolten välisen tasa-arvon nimissä Espoon työllisyyspalveluissa kiinnitetään valtuustokauden aikana erityistä huomiota heikosti työllistyneiden maahanmuuttajanaisten työmarkkina-aseman kohentamiseen.

Kaupunki edistää maahanmuuttajien pääsyä osaamistaan vastaaviin tehtäviin työmarkkinoilla. Tämä on tärkeää paitsi työmarkkinoiden yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden kannalta, myös siksi, että osaamista ei haaskattaisi. Suomalaisista oppilaitoksista ja korkeakouluista valmistuvien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden kohdalla on kyse myös siitä, minkälaisen tuoton Suomi saa tekemälleen koulutusinvestoinnille. Tilastokeskuksen mukaan korkea-asteen koulutuksen suorittaneista 15–64 -vuotiaista ulkomaalaistaustaisista 19 prosenttia työskenteli vuonna 2014 työntekijäammateissa, kun suomalaistaustaisilla vastaava osuus oli neljä prosenttia. Espoo osallistuu aktiivisesti keväällä 2017 käynnistettyyn valtioneuvoston yhteiseen Talent Boost – Kasvua kansainvälisistä osaajista -toimenpideohjelmaan. Sen avulla houkuteltaan kansainvälisiä osaajia Suomeen sekä hyödynnetään heidän verkostojaan investointien ja yritysten kasvun edistämisessä.

Aalto-yliopiston, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten rooli Espoon kansainvälistymisessä on keskeinen. Syyskuussa 2017 Aalto-yliopistossa opiskeli syyskuussa 2017 noin 2 500 ulkomaista tutkinto-opiskelijaa. Maisteri- ja tohtorihjelmien opiskelijoista noin neljäsosa on ulkomaalaisia. Lisäksi Aallossa vierailee vuosittain noin tuhat vaihto-opiskelijaa. Yliopiston henkilökuntaan kuului noin 1 100 ulkomaalaista työntekijää. Tutkimus- ja opetushenkilöstöstä kolmasosa on ulkomaalaisia. Aalto-yliopiston tavoitteena on jatkaa kansainvälisten verkostojen kehittämistä ja opiskelija- ja henkilökunnan kansainvälistymistä. Kaupunki kehittää yhteistyötä yliopiston kanssa kansainvälisten opiskelijoiden ja henkilökunnan integroimiseksi kaupunkiin ja paikallisyhteisöön.

Kaupungin pyrkimys osaavien maahanmuuttajien urapolkujen tukemiseen liittyy työllisyyden lisäksi myös yritysten kansainvälisen kilpailukyvyyn ja viennin kasvun edellytysten luomiseen. Ruotsissa tutkimustulosten valossa jokaista uutta ulkomaalaissyntyistä työntekijää kohden yrityksen palveluvienti hänen synnyinmaahansa on kasvanut keskimäärin kaksi prosenttia. Palkkaamalla korkea-asteen koulutuksen suorittaneen henkilön, joka on asunut Ruotsissa alle neljä vuotta, ruotsalaisyritysten palveluvienti palkatun henkilön syntymämaahan nousi keskimäärin 18 prosenttia. Erityisesti erikoistuneissa ja monimutkaisissa palveluissa ulkomailla syntyneiden työntekijöiden palkkaaminen vaikutti myönteisesti myös uusien vientimarkkinoiden avaamiseen. Suomesta ei valitettavasti ole saatavilla vastaavaa tutkittua tietoa.

Espoo-tarinan mukaan kaupunkia kehitetään yhdessä yrittäjien kanssa yrittäjyyden ja yritystoiminnan toimintaympäristönä. Osana tätä yrittäjiksi aikoville maahanmuuttajille tarjotaan YritysEspoossa yrityspalveluita yhteistyössä Helsingin ja Vantaan yrityspalveluiden sekä Uudenmaan liiton kanssa. Yritystoiminnan käynnistämistä suunnittelevista YritysEspoon asiakkaista vuonna 2016 oli 30 prosenttia maahanmuuttajia.

Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen rahoitus siirtyy työ- ja elinkeinoministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen 1.1.2018 lähtien. Sitä järjestetään osana aikuisten perusopetusta ja vapaan sivistystyön koulutusta. Espoossa koulutusta järjestää Omnia.

Tavoite 5	Maahanmuuttajien työttömyysaste laskee ja lähestyy kantaväestön työttömyysastetta
Mittari: Espoon, Helsingin ja Vantaan ulkomaalaisten ja suomalaisten työttömyysasteet (yleiseen työttömyystilanteeseen vertaamiseksi luvut esitetään yhdessä kaupunkien yleisten työttömyysasteiden kanssa)	

Tavoite 6	Maahanmuuttajanuorten työttömyys laskee ja lähestyy kantaväestön nuorten tilannetta
<p>Mittari: Vieraskielisten espoolaisten 17–24 -vuotiaiden työttömien osuus Espoon 17–24 -vuotiasta vieraskielisistä asukkaista sekä suomen/ruotsinkielisten 17–24 -vuotiaiden työttömien osuus Espoon 17–24 -vuotiaista suomen/ruotsinkielisistä asukkaista (kummankin ryhmän asukasmäärästä on vähennetty KELA:n työvoiman ulkopuolella olemista indikoivien äitiysrahan, vanhempainrahan, kotihoidon tuen ja työkyvyttömyyseläkkeen piirissä olevat asukkaat)³</p>	

4. Yhdenvertaisuus palveluissa ja hyvinvointierojen kaventaminen

Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalaistaustaiset kokevat terveytensä keskimäärin paremmaksi kuin Suomen koko väestö, mutta sairastavuuden ja terveystieteen suhteen eri maista lähtöisin olevien maahanmuuttajien välillä on suuria eroja. Myös sukupuolten väliset erot ovat suuria ulkomaalaistaustaisen väestön keskuudessa ja vaihtelevat taustamaan mukaan. On mahdollista, että tutkimustulokseen on vaikuttanut ulkomaalaistaustaisten ryhmien kulttuuriin ja yleiseen terveystietoon liittyvät käsitykset sairauksista. Sen sijaan terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyistä tekemän tiivistelmän mukaan ulkomaista syntyperää olevat nuoret kokevat terveytensä muita nuoria useammin heikoksi. Heillä on myös ahdistuneisuusoireilua muita nuoria enemmän.

Merkittävimmät kansanterveysongelmat sekä fyysiseen terveyteen että mielenterveyteen liittyen kasautuvat erityisesti niihin ulkomaalaistaustaisten ryhmiin, joissa on paljon kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan Suomeen saaneita. Erityisesti Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustaisen väestön tilanne on huolestuttava, mikä tulisi huomioida mielenterveyspalveluiden kohdentamisessa ”Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014” -tutkimuksen mukaan.

Espoon valtuuston 14.4.2014 hyväksymän kotouttamisohjelman seurantatiedot antavat viitteitä väestökohtaisista eroista Espoossa. Vuosina 2014–2016 perheen ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus ikäluokasta oli suomalaisten kohdalla 1,1–1,2 prosenttia ja ulkomaalaisten kohdalla 1,4–1,9 prosenttia. Toimeentulotuen piirissä on samoina vuosina ollut noin seitsemän prosenttia suomalaisista espoolaisista ja hiukan yli 20 prosenttia ulkomaan kansalaisista. Tarkisteltaessa lasten ja nuorten toimeentulotukiriippuvuutta ero on vielä dramaattisempi: Alle 18-vuotiaista espoolaisista Suomen kansalaisista alle 8 prosenttia on ollut toimeentulotuen piirissä, kun ulkomaalaisten kohdalla osuus on ollut noin 40 prosenttia.

Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen sekä tuloksekkaan kotouttamispolitiikan näkökulmasta pulmana on ollut pitkään se, että erilaisista kaupungin käytössä olevista asiakastietojärjestelmistä tai rekistereistä ei ole ollut saatavilla kattavaa tai tarkkaa kuvaa maahanmuuttajien palveluiden käytöstä. Ilman sitä palveluvalikoimasta on vaikeaa muodostaa Espoo-tarinan peräänkuuluttamaa ennaltaehkäisevien, terveys- ja hyvinvointieroja kaventavien, varhaisen puuttumisen, kuntalaisen omatoimisuutta tukevien

³ Kyse ei ole nuorisotyöttömyyden asteesta, joka kuvaa alle 25-vuotiaiden työttömien osuutta saman ikäisestä työvoimasta. Työttömyysasteen laskemiseksi tarvittavaa tietoa alle 25-vuotiaan työvoiman määrästä ei valitettavasti ole saatavilla äidinkielen tai kansalaisuuden mukaan jaoteltuna vuosittaista seuranta varten.

ja asiakkaan valinnanvapautta lisäävien palveluiden kokonaisuutta. Saatavilla ei ole kattavaa tietoa esimerkiksi siitä, miten ennaltaehkäisevät tai varhaisen puuttumisen palvelut ovat tavoittaneet eri väestöryhmät.

Tähän haasteeseen on näköpiirissä ratkaisu, joka perustuu erilaisten rekisteriaineistojen yhdistelemiseen. Palvelutuotannossa syntyvän datan yhdisteleminen esimerkiksi erilaisten asiakasryhmien ulkomaalaistaustaisuutta koskevan rekisteritiedon kanssa mahdollistaa kaupungin palvelutuotannon läpivalaisun kotoutumisen edistämisen näkökulmasta. Uuden, aiempaa monipuolisemman tiedon avulla voidaan analysoida esimerkiksi palveluiden asiakaslähtöisyyttä tai tutkia erilaisten väestöryhmien palvelupolkujen välisiä eroja. Ensimmäinen uusien analyysityökalujen pilottikoikeilu valmistunee 2018 keväällä ja koskee lastensuojelun palveluita. Kehittämistyössä kiinnitetään erityistä huomiota tietoturvaan ja tietosuojaan.

Tavoite 7	Hyödynnetään analysoitua tietoa kotoutumisen tukemisessa ja hyvinvointierojen kaventamisessa
Mittari: Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaostolle sekä monikulttuuriasiain neuvottelukunnalle raportoidaan vuosittain 1-3 pilottikohteen osalta rekisteritietojen yhdistelemiseen perustuvien analyysien tuloksista sekä niiden pohjalta käynnistetyistä toimenpiteistä	

5. Maahanmuuttajien asuminen ja asuinalueiden segregaatio

Segregaatio on ilmiönä monitahoinen ja sen torjuntaa on vaikea typistää yhdeksi mitattavaksi tavoitteeksi. Segregaation torjumisessa on keskeistä asuntojen omistus- ja hallintamuotojen tasapainoinen sijoittuminen vanhojen asuinalueiden täydennysrakentamisessa sekä uusia asuinalueita rakennettaessa. Sosiaalista liikkuvuutta ja hyvinvointierojen kaventamista tukeva palvelutuotanto (joita koskevat tavoitteet löytyvät edellisistä luvuista) ovat myös tärkeitä asuinalueiden epätoivotun eriytymiskehityksen torjumisessa.

Maahanmuuttajien keskuudessa vuokra-asuminen on selvästi yleisempää kuin muilla pääkaupunkiseudun asukkailla. Ulkomaalaistaustaisista pääkaupunkiseudun asukkaista neljäsosa asui vuonna 2014 omistusasunnossa ja suomalaistaustaisista yli 60 prosenttia. Espoossa omistusasunnossa asuvien ulkomaalaistaustaisten osuus oli noin 29 prosenttia. Espoon ulkomaalaistaustaisista Arava- tai korkotukivuokra-asunnossa asui noin 37 prosenttia ja muussa vuokra-asunnossa noin 29 prosenttia.

Maahanmuuttajien muuta väestöä yleisemmän vuokra-asumisen takia asuntojen omistus- ja hallintamuotojen alueellinen jakauma näkyy suoraan siinä, miten maahanmuuttajien asuminen jakautuu Espoon asuinalueiden kesken.

Osana verkostomaista metropolialuetta Espoo kehittyi Espoo-tarinan mukaan taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävällä tavalla. Palvelukeskittymien saavutettavuus joukkoliikenneyhteyksin paranee ja kaupunkikeskukset kehittyvät omiin vahvuksiinsa tukeutuen viihtyisiksi, turvallisiksi ja esteettömiksi asumisen, asioinnin, työssäkäynnin ja vapaa-ajan kohtaamispaikoiksi. Segregaation torjumiseksi ja espooalaisten erilaisiin asumistarpeisiin vastatakseen kaupunki tarjoaa Espoo-tarinan mukaan edellytykset monimuotoiselle asuntotuotannolle ja tonttitarjonnalle.

Espoon asunto-ohjelmaan kirjataan keinot asuntoalueiden tasapainoiseen kehittämiseen ja segregaatiorjuntaan. Espoossa rakennetaan seuraavien valtuustokausien aikana asuntoja kymmenille tuhansille kaupunkilaisille erityisesti metroradan, Raide-Jokerin ja kaupunkiradan varrelle. Asia on siis tärkeä ja ajankohtainen.

Maahanmuuttajien asumisen keskittyminen ei sinänsä ole ongelma. Otaniemessä lähes kolmasosa asukkaista on vieraskielisiä, mikä on yksi Espoon ja koko Suomen asuinalueiden korkeimpia osuuksia. Otaniemen sekä Aalto-yliopiston opiskelijakunnan ja henkilöstön kansainvälistyminen vastaa hyvin Espoo-tarinan tavoitteita osaavien ihmisten juurtumisesta Espooseen. Segregaatiorjunnan kannalta on monissa Euroopan kaupungeissa ongelmaksi noussut se, kun tietyn asuinalueen heikko sosioekonominen kehitys ja maahanmuuttajien asumisen keskittyminen yhdistyvät vähäiseen sosiaaliseen liikkuvuuteen.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn suhteen Espoo toteuttaa kaupunginhallituksen 28.11.2016 hyväksymää valtion ja kaupungin välistä sopimusta asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman toteuttamisesta 2016–2019.

Tavoite 8	Ennaltaehkäistään maahanmuuttajien asunnottomuutta
Mittari: Yksinäisten asunnottomien maahanmuuttajien määrä ja osuus asunnottomista, asunnottomien maahanmuuttajaperheiden määrä sekä osuus asunnottomista perheistä	

6. Henkilöstö

Kaupungin arvoja ja toimintaperiaatteita ovat asukas- ja asiakaslähtöisyys, vastuullinen edelläkävijyys ja oikeudenmukaisuus. Kaupungin osaava ja uudistuskykyinen henkilöstö järjestää, tuottaa ja kehittää palveluita sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Kaupungin organisaatio kehittyy ja vastaa toimintaympäristön muutokseen.

Yksi suurimmista Espoon kaupungin toimintaympäristön muutoksista on maahanmuuton myötä tapahtunut ja yhä nopeasti etenevä väestörakenteen muutos.

Maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten osuuden kasvaessa kaupungin palvelujen asiakaslähtöisyydestä voidaan huolehtia varmistamalla, että kaupungin henkilöstön rakenne vastaa väestörakennetta. Esimerkiksi kaupungin vanhuspalvelujen henkilöstöstä vuoden 2016 lopussa 15,9 prosenttia oli vieraskielisiä. Heidän osaamisensa merkitys kasvaa, kun ikääntyviä vieraskielisiä on entistä enemmän. Moni aikuisena suomen tai ruotsin kielen opetellut voi unohtaa oppimansa kielen ikääntyessään. Näin on käynyt monille aikanaan Suomesta Ruotsiin muuttaneille, vaikka he ovat työskennelleet ruotsin kielellä vuosikymmenten ajan.

Edellisellä valtuustokaudella vieraskielisten väestöosuus nousi Espoossa noin prosenttiyksikön vuosivauhdilla vuoden 2016 lopun 15,2 prosenttiin. Henkilöstöosuus sen sijaan pysyi vuosina 2014–2016 käytännössä samalla tasolla noin 5,5 prosentissa. Espoon henkilöstössä oli vuoden 2016 lopussa 769 vieraskielistä työntekijää. Työnantajana kaupunki edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön yhdenvertaista asemaa työmarkkinoilla. Kaupungilla on nollatoleranssi etniseen taustaan ja muihin henkilöön liittyviin syihin kohdistuvaan syrjintään.

Kaupunki tavoittelee myös sitä, että vieraskielisiä työntekijöitä työskentelee erilaisissa kaupungin yksiköissä ja myös esimies- ja asiantuntijatehtävissä.

Kotouttamisohjelman kaupungin henkilöstöä koskevat tavoitteet eivät merkitse sitä, että kaupungin henkilöstön pätevyysvaatimuksista joustettaisiin vieraskielisten hakijoiden kohdalla.

Tavoite 9	Palveluiden asiakaslähtöisyyden parantamiseksi henkilöstön tulee heijastella kaupungin väestörakennetta
<p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vieraskielisten osuus kaupunkilaisista/kaupungin henkilöstöstä - Niiden työyhteisöjen osuus, joissa työskentelee ainakin yksi vieraskielinen työntekijä (koko kaupunki ja yksittäiset toimialat)	